

191/30

Dublet
1953

ZARYS
ROZWOJU i DZIAŁALNOŚCI
TOWARZYSTWA KREDYTOWEGO
MIASTA PŁOCKA.

WYDANIE JUBILEUSZOWE

XXV.



OPRACOWAŁ

Gustaw Kühn.



Jan Łajbicki.

ZARYS
ROZWOJU i DZIAŁALNOŚCI
TOWARZYSTWA KREDYTOWEGO
MIASTA PŁOCKA.

WYDANIE JUBILEUSZOWE

XXV.

OPRACOWAŁ

Gustaw Kühn.



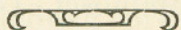
1912.



ZARYS

ROZWOJU I DZIAŁALNOŚCI

TOWARZYSTWA KREDYTOWEGO M. PŁOCKA.



W roku bieżącym 1912 przypada 25^{-cio} letnia rocznica, założenia Towarzystwa Kredytowego miasta Płocka. Ten ćwierćwiekowy jubileusz winien żywo zainteresować ogół naszych mieszkańców, ze względu na ważność i znaczenie jakie Towarzystwo to wywarło na ekonomiczny stan naszego miasta.

Płock odcięty od stałego komunikacyjnego ruchu, pozbawiony przemysłu i handlu opierał byt swój jedynie na siedlisku władz gubernialnych, ze zniesieniem czy też zmniejszeniem których oczekiwać można było jego upadku. Dotkliwy brak kapitału i wysokość jego oprocentowania wytwarzał ogólny zastój nawet w kupnie i sprzedaży domów. Pamiętamy jeszcze te czasy przed założeniem Towarzystwa, kiedy dobrowolna sprzedaż domu, do

wyjatkowych tylko transakcyi zaliczoną być mogła — zwykłe nieruchomości miejskie u nas sprzedawane były w drodze przymusowego wywłaszczenia, lub też przechodziły w kolejnym porządku na spadkobierców, z tymi samymi, jeżeli nie zwiększającymi się długami i obciążeniami. Stan taki stawiał mieszkańców Płocka w położeniu koniecznym szukania źródeł taniego kredytu.

Dodatnie skutki długoterminowego amortyzacyjnego kredytu za granicą państwa, jak najmniej rezultaty działalności Towarzystw istniejących już u nas, jak Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, Towarzystw dla m. Warszawy i Łodzi, wskazywały niejako drogę mieszkańcom prowincyi do organizowania u siebie tego rodzaju kredytu. To też jeszcze w roku 1875 właściciele domów w Płocku wystąpili z podaniem o założenie Towarzystwa Miejskiego; jednocześnie General-Gubernator podniósł projekt utworzenia i przyłączenia Towarzystw Miejskich do Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego. Wyrobiony przez władze Towarzystwa Ziemskiego odpowiedni projekt przedstawiony został do opinii Ministerium Spraw Wewnętrznych, które jednak stanowczo sprzeciwiło się wytworzeniu Towarzystw, pod wpływem Towarzystwa Ziemskiego zostających, natomiast uważało za dopuszczalne założenie u nas Towarzystw oddzielnie funkcjonujących. Opinia Ministerium Spraw Wewnętrznych zakomunikowa-

na została w odezwie General-Gubernatora z dnia 24 czerwca 1877 roku.

W kilka lat później mieszkańcy Płocka pod naciskiem wciąż panujących ciężkich warunków ekonomicznego bytu, podnieśli nanowo usiłowania wydobycia się z chronicznego zastoju i kredytowej bezsilności, z pomocą amortyzacyjnego kredytu. W tym celu z inicjatywy kilku osób odbyła się narada zebranych właścicieli domów w Magistracie miasta w d. 15 stycznia 1884 roku, gdzie zebrani, uznając konieczność wytworzenia długoterminowego kredytu, byli jednak przekonania, że Płock samodzielnie nie przedstawia odpowiednich warunków korzystnego rozwoju tej instytucji, że dążyć przede wszystkim potrzeba do zsolidaryzowania się przynajmniej pewnej grupy miast gubernialnych, poręczających wzajemnie zobowiązania, z charakteru tego kredytu wypływające. Gdyby jednak zamiary zgrupowania miast nie mogły przyjść do skutku, wtedy dopiero pozostałoby jako konieczność, utworzenie samodzielnego Towarzystwa dla miasta Płocka.

Do porozumienia się w tej sprawie z innymi miastami gubernialnymi, wyrobienia odpowiedniego projektu i podjęcia starań, wybrali z pomiędzy siebie delegatów: G. Kühna i B. Chądzyńskiego. Wkrótce przez wybranych wygotowany został projekt ustawy na podstawie Warszawskiego Towarzy-

stwa z odpowiedniami zmianami, który przesłany został do wszystkich miast gubernialnych naszego kraju, w celu rozpatrzenia projektu i wysłania ze swej strony upoważnionych delegatów do Płocka na dzień 15 lutego 1884 roku. Projektowany zjazd z powodu niedozwolenia władz nie doszedł do skutku; dla tego delegaci Płocky zwrócili się do Oddziału Towarzystwa Popierania Przemysłu i Handlu z prośbą, którą dla wykazania panujących podówczas poglądów i przekonań w całości przytaczamy:

„Właściciele nieruchomości m. Płocka, w trudnych będąc warunkach ogólnego ekonomicznego zastoju, nagłeni potrzebą kredytu, powzięli zamiar utworzenia Towarzystwa Kredytowego Miejskiego; w tym też celu w roku zeszłym wybrali niżej podpisanych do wygotowania odpowiedniego projektu. Po odbytych jednocześnie naradach i rozpatrzeniu miejscowych warunków, przyszli do przekonania, że Płock nie przedstawia danych do założenia Towarzystwa wyłącznie dla jednego tylko miasta Płocka. Pominąwszy bowiem drugorzędne przyczyny, jakimi są znaczny koszt utrzymania administracyi i niemożność wprowadzenia listów na giełdy i rynki pieniężne, z powodu niewielkiej ich ilości, a tem samem konieczności pozostawienia miejscowym bankierom i wekslarzom wyłącznego prawa oznaczania kursu tychże listów — są jeszcze i inne

powody, które nawet w zasadzie nie dają należytej gwarancyi dla podobnego rodzaju instytucyi, jaką jest Towarzystwo Kredytowe. W mieście Płocku, jak i przeważnie w innych miastach naszych gubernialnych, nie można unormować stałego szacunku domów, ceny bowiem najmu mieszkań, a tem samem domów, zależne są przeważnie od siedziska władz gubernialnych, tak że ze zniesieniem guberni, oczekiwać by należało niezawodnego upadku szacunku domów; Towarzystwo znów asekuracyjne od ognia, na wynagrodzeniu którego opiera się bezpieczeństwo listów zastawnych miejskich, odmawia wypłaty takowego w razie poniesionych szkód, wypadkami wojny zrzadzonych. Chcąc więc usunąć powyższe przeszkody, zapewnić akuratne w swoim czasie umarzanie rat i przypadających procentów, obudzić ogólne zaufanie kapitalistów, a zarazem nadać możliwie wysoki kurs listów — zamierzylśmy po porozumieniu się z innymi miastami, będącymi w tymże samym położeniu, połączyć się z niemi w pewną grupę, wzajemnie poręczającą swe zobowiązania względem posiadaczy wypuścić się mających listów. Będąc następnie powiadomieni, iż Generał-Gubernator, jak się okazuje z cyrkularza z d. 19 stycznia r. b. za № 794, nie tylko w zasadzie nie jest przeciwnym utworzeniu Towarzystw Kredytowych Miejskich, lecz sam projektuje zorganizować tani kredyt dla właścicieli nieruchomości naszego kraju — dla tego przygotowaliśmy odpowiednią ustawę dla

pewnej grupy miast i takową przy niniejszem przesyłamy do Warszawskiego Tow. Popierania Przemysłu z prośbą o rozpatrzenie jej i skierowanie na drogę, którą uważać będzie za najwłaściwszą do pozyskania zatwierdzenia ustawy."

Na skutek tej prośby Zarząd Tow. Popierania Przemysłu dla wszechstronnego zbadania sprawy postanowił zorganizować zjazd przedstawicieli miast i zaprosić rzeczoznawców z Warszawy dla bliższych narad.

Na tem zebraniu delegaci Płoccy w poparciu swego projektu, przedstawili motywa i wnioski następującej treści:

„Podstawą projektu naszego Towarzystwa jest zjednoczenie się miast i wzajemne poręczenie swych zobowiązań względem posiadaczy wypuścić się mających listów. Poręczenie takie uważaliśmy za niezbędne wobec konieczności dostarczenia należytej gwarancyi dla tego rodzaju pożyczki kredytowej, a tem samem dla pozyskania możliwie wysokiego kursu listów zastawnych. Na przeszkodzie urzeczywistnieniu naszych projektów, zdaje się, stawać opinia niektórych władz centralnych. Po wydaniu cyrkularza Ministra Spraw Wewnętrznych, projekt przyszłego kredytu miejskiego łącznie z Towarzystwem Kredytowem Ziemiem upadł, a nadto pomieniony cyrkularz został rozmaicie tłumaczonym i komentowanym; niektórzy sądzą, iż ma na celu

ograniczenie działalności Towarzystw, tylko dla każdego miasta osobno; tak go rozumiały Kalisz i Lublin i stosując się do tego wystąpiły każde miasto z osobnym projektem utworzenia dla siebie wyłącznie oddzielnego Towarzystwa. Wobec jednak możliwości pozyskania utworzenia Towarzystwa dla pojedynczych miast, a spodziewanych trudności dla zjednoczonych miast, nie będzie może zbyt rzadkiem raz jeszcze przytoczyć choć ważniejsze warunki bytu Towarzystw u nas, by tem samem ostatecznie postanowić: czy nam koniecznie pozostaje się trzymać pierwotnego założenia, czy też możemy pójść za przykładem Kalisza i Lublina. W motywach naszych, przesłanych w podaniu do Towarzystwa Popierania Przemysłu, staraliśmy się wykazać niektóre ujemne strony projektowanych Towarzystw kredytowych prowincjonalnych w oddzielnych miastach, pomiędzy którymi do najważniejszych przeszkód zaliczyć należy: brak możliwości ubezpieczenia się od szkód, zrzędzonych możliwymi wypadkami wojny, lub znacznego niespodziewanego upadku wartości domów w danem mieście, wskutek ważniejszych zmian w kraju—te bowiem powody wpływać muszą na zmniejszenie bezpieczeństwa pożyczek, opartych na nieruchomościach, a tem samem tamować będą utrwalenie się korzystnego kursu listów zastawnych. Ważne te przeszkody wyżej przytoczone usunąć dadzą się częściowo tylko i to przez nagromadzenie znacznych funduszy zapasowych, co może

mieć miejsce dopiero po długiej prawidłowej działalności Towarzystwa i 2-o przez wzajemne zjednoczenie się wielu miast. Że jednak kurs listów zastawnych obchodzi nas głównie w danej chwili przy wypuszczaniu takowych, pozostaje nam zatem ten drugi środek, to jest złączenie się miast. Jednoczenie się jednak, jak wiemy, jest głównym powodem przeszkody w zatwierdzeniu ustawy przez władze decydujące. Czy więc takowe przeszkody dadzą się wprost usunąć, czy też należy wystąpić o zatwierdzenie identycznych ustaw dla każdego miasta, a po pozyskaniu zatwierdzenia starać się dopiero w przyjaźniejszej chwili o połączenie, czy też możemy uniknąć zjednoczenia miast, ograniczając się na wzajemnem poręczeniu oddzielnie funkcjonujących Towarzystw — te zdaje się kwestye przedewszystkiem należało by naszym zdaniem, poddać rozbiorowi dzisiejszego posiedzenia. Podług naszego mniemania solidarne poręczenie miast bez jednoczenia się, mogłoby usunąć wyżej przytoczone ujemne dla Towarzystwa okoliczności, gdyby znów nie powodowało innych chociaż może mniej doniosłych trudności, i tak: przedewszystkiem poręczenie solidarne miast, bez możliwości należytej wzajemnej kontroli szczegółowej działalności każdego miasta, mogłoby stać się niewygodnem dla stowarzyszonych i zarazem powodować niepotrzebne straty wskutek pewnych uchybień i zbroczeń, wskutek nieprawidłowej działalności Towarzystwa; z drugiej strony funkcyj-

nowanie tylu oddzielnych drobnych zarządów wydających listy, nie może budzić u ogółu takiego zaufania, jak jeden zarząd wspólny, zorganizowany z odpowiedniej liczby osób i otoczony należyłą kontrolą — takiego zaś zarządu miasto pojedyncze nie jest w możności utrzymać bez opłacania stosunkowo wysokiego procentu na administrację. W dążeniu zaś założonego Towarzystwa jest główny cel usunięcie wysokoprocentowych pożyczek a dostarczenie dla jego członków stosunkowo taniego kredytu. Aby zatem założenie odpowiadało celowi i Towarzystwo nie było martwą, bezużyteczną instytucją, musimy starać się przedewszystkiem o pozyskanie wszystkich warunków, mogących wpłynąć na podwyższenie kursu listów zastawnych i zmniejszenie opłaty na jego utrzymanie.

Nie znajdując racjonalnych podstaw do funkcjonowania Towarzystw bez zsolidaryzowania się miast, musimy przedewszystkiem dążyć do pozyskania Towarzystwa wydającego pożyczki pod wspólną gwarancją miast złączonych w pewną grupę. Nadzieję urzeczywistnienia takiego Towarzystwa, zdaje się wzmacniać opinia Generał-Gubernatora w cyrkularzu z Kwietnia, w którym wyraźnie zaznaczoną jest chęć utworzenia u nas Towarzystwa dostarczającego taniego kredytu dla miast. Gdyby jednak zamiary nasze nie zostały uwieńczone pożądanym skutkiem, wtedy dopiero z konieczności moglibyśmy myśleć o założeniu Towarzystwa z oddzielnymi za-

rządami, na podstawie jednak wzajemnej gwarancyi strat zrządzonych nieprzewidzianymi wypadkami.

Po wniesieniu na posiedzenie pomienionych motywów i wniosków Delegatów Płockich i po przeprowadzeniu następnie dyskusyi wraz z zaproszonymi rzeczoznawcami i wybitnymi finansistami, złożoną została Zarządowi Popierania Przemysłu następująca opinja obradujących:

„Zaproszeni przez Warszawski Oddział Popierania Przemysłu i Handlu jako rzeczoznawcy, po wysłuchaniu dotychczasowego przebiegu obrad tegoż Oddziału, nad założeniem Towarzystwa Kredytowego w miastach Królestwa Polskiego, mają zaszczyt złożyć następującą opinję:

„Miasta gubernialne i powiatowe Królestwa Polskiego ludniejsze i bogatsze nie przedstawiają żadne z osobna wzięte, większej wartości w nieruchomościach murowanych jak dwa do trzech milionów rubli a to z wyjątkiem miast Warszawy i Łodzi już posiadających Towarzystwa Kredytowe. Tym sposobem żadne z innych miast Królestwa Polskiego nie mogłoby wypuścić listów zastawnych więcej jak za milion rubli. Najwięcej zabudowane budowlami murowanemi miasto Płock przedstawia wartość domów murowanych zaledwie 2 i pół miliona rubli, wartość ta jednakże w szacunku kredytowym do dwóch milionów rubli zredukowaną być winna; a gdy pożyczka kredytowa stanowi połowę szacunku kredytowego, więc miasto Płock może być zasilone

zaledwie miljonową pożyczką a właściwie wypuścić listów zastawnych do wysokości miliona rubli. Jednakże ogólne i szczegółowe doświadczenia dowodzą najwyraźniej, że wszelka serja papierów publicznych, wypuszczona w czasach obecnego ekonomicznego rozwoju, w ilości mniejszej od dwóch milionów rubli niema najmniejszej szansy korzystnego sfinansowania, gdyż sama pewność papierów nie wystarcza do wyrobienia im obiegu, skoro na giełdzie w bardzo małej ilości figurować będą; dopiero tam gdzie jest pewność i obieg papierów należyty, tam i kurs ich może być taki, że udzielona w tych papierach pożyczka, będzie rzeczywistą pomocą dla dłużnika. Towarzystwa Kredytowe, oparte na hipotece, tę mają główną zasadę, że wierzyciele z kolei wpisów biorą listy zastawne podług kursu giełdowego, a dłużnik (właściciel nieruchomości) dopłaca im gotowizną różnicę kursu. Jeżeli więc list zastawny pojedynczego miasta nierokujący żadnego obiegu, będzie miał z tego powodu kurs co najwyżej 70%, to 30% niezbędnych dla wyrównania różnicy kursu i około 3% na koszt wzięcia pożyczki, wywołają w tymże mieście, potrzebę gotowizny, wynoszącą 33% ogólnej cyfry pożyczek. Dla otrzymania tej gotowizny nie będzie hipotecznej lokacyi, gdyż długi hipoteczne w miastach Królestwa znacznie przewyższają rozmiar możliwej do udzielenia pożyczki publicznej. Ta potrzeba gotowizny nie może być zaspokojoną inaczej, jak za pomocą kredytu osobistego, który pochło-

nałby z lichwą wszelkie korzyści z pożyczki publicznej oczekiwane, wskutek czego sama ta pożyczka urzeczywistnioną by nie była. Dla poparcia zdania, że papiery publiczne w małej ilości wypuszczone nie znajdują umieszczenia, posłużyć mogą, serya IV listów zastawnych Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w Królestwie Polskiem, która to serya w ilości dwóch milionów rubli wypuszczona, aż do ostatnich czasów nie mogła sobie zdobyć notowania na giełdzie berlińskiej i ciągle stała niżej od pierwszych 3-ch seryi z roku 1869, i powtóre pożyczka kanalizacyjna miasta Warszawy w najkorzystniejszych dla wierzycieli warunkach wypuszczona, a zaledwie na 92% sfinansowaną być mogła. Jeżeli więc tak poważna instytucya, jak Towarzystwo Kredytowe Ziemskie i tak zamożna korporacya, jak miasto Warszawa, ustępować muszą znacznie na swoich papierach, jeżeli wypuszczają takowe w małej ilości, cóż będzie dopiero, jeżeli znacznie mniejszą ilość wypuści miasto pozamiejscowym interesantom prawie nieznanem, a więc nie przedstawiające pierwiastku pewności tak wyraźnego, jak Towarzystwo Kredytowe Ziemskie lub miasto Warszawa. W konkluzyi, nie rozwodząc się bynajmniej nad siłą kredytową, jaką daje dłużnikom połączenie się ich w szersze koło, — zebrani sądzą, że z powodu niepodobieństwa korzystnego umieszczenia listów zastawnych, jeżeli te będą wypuszczone osobna przez każde pojedyncze miasto, założenie

Towarzystw Kredytowych w tych miastach w każdym z osobna, żadnej zgoła nie przyniesie korzyści, a łatwo może przynieść straty. Z tego powodu zebrani wyjawiają zdanie, że jeżeli władze rządowe z powodów nie mających nic wspólnego z finansowością, niechętnie zapatrują się na założenie Towarzystw Kredytowych Miejskich, pod opieką Towarzystwa Kredytowego Ziemińskiego, to nic nie przeszkadza staraniom w celu uzyskania zezwolenia na zjednoczenie się miast w celu wytworzenia wspólnej gwarancji dla pożyczek miejskich.“

Z powyższej relacji okazuje się, że zapatrywania Płockiej Delegacji, znalazły zupełną aprobatę w gronie rzeczoznawców i finansistów zaproszonych na posiedzenie Towarzystwa Popierania Przemysłu i Handlu.

Dla pozyskania zatwierdzenia ustawy zjednoczonych miast obradujący w Towarzystwie Popierania Przemysłu uznali za najwłaściwszą drogę, aby motywa i wnioski delegatów i rzeczoznawców, przedstawione zostały za pośrednictwem jednej z władz gubernialnych, a następnie popierane w Petersburgu przez Towarzystwo Popierania Przemysłu.

Referat ten delegatów i rzeczoznawców, wniesiony został na posiedzenie Zarządu i Rady Warszawskiego Oddziału Popierania Przemysłu w dniu 26 Października 1885 r. Zebrani członkowie, uważając motywy w referacie wyrażone, jako ważne objaśnienia do komunikatu przesłanego już w tej

kwestyi do Komitetu Towarzystwa w Petersburgu, wyrazili życzenie, aby w dopełniającym podaniu do General-Gubernatora i Komitetu Towarzystwa oprócz poglądów Delegatów miast gubernialnych, dołączone zostały statystyczne dane dotyczące:

1) Wartości domów w miastach gubernialnych z podziałem takowych na murowane i drewniane,

2) Wysokości asekuracyi tychże domów,

3) Przybliżonej sumy długów hipotecznych, obciążających nieruchomości, i

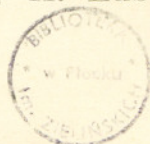
4) Przybliżonej ilości uczestników, którzy by w pierwszych trzech latach przystąpili do Towarzystwa Kredytowego.

Dane powyższe dotyczące Płocka zebrane zostały i przedstawione przez G. Kühna do którego odniosło się Towarzystwo Popierania Przemysłu w odezwie z d. 31 Października 1885 roku. Statystyczne te dane przedstawiały się w następujących cyfrach: wartość domów murowanych w m. Płocku oprócz placów i ogrodów wynosiła zgórá dwa miliony rubli; ubezpieczenie takowych w Towarzystwie Wzajemnego Ubezpieczenia w Rządzie Gubernialnym rubli 1.569.810, w Towarzystwach prywatnych rubli 352.200; długi hipoteczne obciążające nieruchomości przybliżenie rubli 715.000; ilość uczestników, którzyby w pierwszych trzech latach przystąpili do Towarzystwa przybliżenie stu.

Usiłowania jednak nasze przy równoczesnem staraniu Towarzystwa Popierania Przemysłu i Handlu

w Petersburgu nie zostały uwieńczone pożądanym skutkiem, pod dniem bowiem 2 Lipca 1886 roku otrzymaliśmy za pośrednictwem Zarządu Towarzystwa Popierania Przemysłu zawiadomienie, iż władze centralne odmówiły zatwierdzenia projektowanego Towarzystwa, pozwalając podjęcia starań przez każde miasto oddzielnie dla Towarzystwa w pojedynczym mieście.

Po odebraniu tej odpowiedzi, postanowiliśmy starać się o zatwierdzenie ustawy dla samego miasta Płocka. W dniu 24 Września 1886 r. zebrani właściciele domów, upoważnili wybrany przez siebie komitet do forsuszowania potrzebnych funduszków na ułożenie ustawy, odbywanie podróży i inne, następczy się mogące potrzeby, do wysokości tysiąca rubli, zobowiązując się poczynione wydatki na żądanie członków komitetu powrócić. Nadto zdecydowali, iż uznają za niezbędne wydelegowanie jednego z członków komitetu do Petersburga, celem starania się o przyspieszenie zatwierdzenia ustawy. Na posiedzeniu komitetu wydelegowanym został do Petersburga Gustaw Kühn. Po zatwierdzeniu ustawy, co nastąpiło w dniu 28 Października 1886 roku, założyciele Towarzystwa w liczbie 25, a mianowicie: pp. Br. Chądzyński, G. Kühn, St. Brzozowski, J. Bebenkowski, A. Blumberg, K. Markowski, L. Kempner, J. Niematowski, L. Polakowski, J. Szubert, M. Wolffsohn, D. Goldman, L. Flatau, I. Wasserman, F. Pauli, A. Lubowidzki,



J. Szymański, P. Potworowski, L. Rokicki, Karwowski, Wł. Ostrowski i Libhen, upoważnili G. Kühna do poczynienia przedwstępnych kroków w celu zawiązania Towarzystwa i przyjmowania wymaganych § 4 ustawy dokumentów i kaucyi.

Poczem w organie miejscowym „Korespondent Płocki“ pomieszczone zostało następujące ogłoszenie:

„Ustawa Towarzystwa Kredytowego m. Płocka, zatwierdzona w dniu 16/28 Października r. b., uprawnioną została przez ogłoszenie w № 109 Dziennika Zbioru Praw. Od tej więc chwili dopełniane już być mogą wszelkie czynności urzędowe i przystąpienia do Towarzystwa. Powiadamia się przeto przystępujących do pożyczki, iż pp. rejenci mają już ułożony wzór, podług którego zeznawać należy w księdze wieczystej akt przystąpienia do Towarzystwa. W interesie teraz samych przystępujących leży, pospieszyć się z dopełnieniem warunków, przepisanych w § 4 ustawy, by przez to dać możność rychłego zorganizowania się Towarzystwa, do czasu bowiem tego nie mogą być wygotowane wzory listów, podlegających jeszcze zatwierdzeniu p. Ministra Finansów. Paragraf 4 wymaga, by żądający pożyczki, odpowiednio do § 19, zeznali podług wskazanej formy w właściwej księdze wieczystej akt przystąpienia do Towarzystwa, a po zatwierdzeniu go przez wydział hipoteczny, wnieśli podanie do Dyrekcji Towarzystwa o udzielenie im

pożyczki, przedstawiając przytym następujące dokumenty (tu wymieniono szczegółowo dokumenty w ustawie pomieszczone). Pozatem żądający pożyczki wraz z podaniem winni wnieść do kasy Towarzystwa kaucyę. Ponieważ zaś dotąd kasy Towarzystwa, jak i samej Dyrekeji nie ma i być nie może do czasu przystąpienia do Towarzystwa, wskazanej w § 4, liczby właścicieli nieruchomości i odbycia przez tychże wyborów zarządu, przeto założyciele Towarzystwa upoważnili tymczasowo p. Gustawa Kühna do przyjmowania podań i wyżej wymienionych dokumentów, jak niemniej wskazanej kaucyi za odpowiednim pokwitowaniem. Podanie więc wnosić należy na imię Założycieli Towarzystwa, składając je na ręce G. Kühna.“

W dwa dni już od powyższego ogłoszenia, zażądano pożyczek na nieruchomości z szacunkiem ubezpieczenia ogniowego w ogólnej wysokości, dostatecznej do zawiązania T-stwa, odpowiednio do § 4 ustawy; w kilka znów dni następnych dopełniony został i drugi warunek tym paragrafem wymagany, to jest dopełnioną została liczba osób przystępujących do pożyczek, czyli że założyciele mogli przystąpić do zorganizowania zarządu. Aby jednak nie tracić ani chwili czasu, na posiedzeniu w d. 18 Listopada 1886 r. założyciele upoważnili Br. Chądzyńskiego, G. Kühna i J. Szuberta do zawarcia umowy z fabryką papieru w Soczewce, dotyczącej przygotowania papieru na listy i kupony, a następnie do zawarcia umowy

z litografią M. Fajansa lub też z innym zakładem litograficznym, według uznania upoważnionych, w celu przygotowania wzorów pomienionych listów i kuponów.

Na zasadzie powyższych upoważnień, delegowani zawarli umowę z fabryką w Soczewce o wygotowanie 30 ryz po 500 arkuszy każda, papieru lniano-konopnego maszynowego, bez żadnych domieszek, surogatów mineralnych lub drzewnych, z warunkiem, aby na każdym arkuszu odbite zostały odpowiednie znaki wodne, według załączonych wzorów; fabryka dozwoliła do kontrolowania odbitych arkuszy przez wydelegowanych, zobowiązując się w obecności tychże delegatów zniszczyć arkusze, opatrzone znakami wodnymi, uznane za wadliwe, przy spisaniu odpowiedniego protokołu. Cena każdej ryzy powyższego gatunku papieru, łącznie z odbiciem wodnych znaków, umówioną została na rubli dziesięć, czyli za całe 30 ryz rubli trzysta, którą to sumę delegowani zobowiązali się w imieniu Towarzystwa zapłacić. Następnie delegowani zawarli umowę z litografią Maksymiljana Fajansa w Warszawie na warunkach, z których ważniejsze są: Maksymiljan Fajans zobowiązuje się wygotować trzy tysiące sztuk Listów Zastawnych z kuponami na 20 półroczy, przyczem w ciągu pięciu tygodni zobowiązuje się dostarczyć model listu i kuponów. Model ten, o ile by nie został przez Dyrekeyę zaakceptowany, zastąpi innym, aż dotąd,

dopóki nie uzyska aprobaty. Po zatwierdzeniu przez Ministerium wzoru listów M. Fajans zobowiązał się dostarczyć listy w ciągu trzech miesięcy, pod rygorem dobrowolnie przyjętej kary wadjalnej po rb. 50 za każdy dzień opóźnienia. Z chwilą ukończenia zakontraktowanych listów, kamienie litograficzne, płyty metalowe, facsimilja i wszelkie inne przyrządy, przejdą na własność Towarzystwa Kredytowego miasta Płocka bezpłatnie. Tytułem należności za każdy list wraz z kuponami Towarzystwo zapłaci po kop. 35, to jest za 3000 sztuk z kuponami rb. 1050. Za pewność wygotowania i dostawy obstalowanych listów i na zabezpieczenie należności, jakie by Towarzystwu wskutek opóźnienia dostawy przypadać mogły, słowem na pewność dotrzymania kontraktu, M. Fajans wystawił na rzecz Towarzystwa weksel na rubli tysiąc.

Umowy powyższe delegowani przedstawili w d. 19 Stycznia 1887 r. na zebranie założycieli T-stwa w Magistracie, którzy do zaakceptowania i przyjęcia tych umów, a zarazem dla dopełnienia wyborów do władz Towarzystwa wyznaczyli pierwsze Zebranie Ogólne na d. 1 Lutego 1887 r. Na zebraniu tym w Magistracie miasta 50 członków organizującego się Towarzystwa wybrali na przewodniczącego G. Kühna. Po zagajeniu posiedzenia i następnie zaproszeniu na assessorów pp.: St. Brzozowskiego i D. Woldenberga, a na sekretarza p. Br. Chądzyńskiego, przedstawiony został porządek dzienny, rozpoczynający

się od wyborów władz Towarzystwa. Po rozdaniu list i obrachowaniu głosów, okazało się, iż na Dyrektorów powołani zostali pp.: Gustaw Kühn głosów 50, Teofil Wunderlich głosów 36 i Maciej Waśniewski głosów 27. Na zastępców Dyrektorów pp.: Szubert Julian głosów 45, Szymański Jan głosów 31 i Chądzyński Bronisław głosów 27. Do Komitetu Nadzorczego powołano pp.: Brzozowskiego Stanisława głosów 48, Schönwitza Markusa głosów 44, Woldenberga Dawida głosów 42, Bebenkowskiego Józefata głosów 35, Holtza Władysława głosów 38, Lubowidzkiego Antoniego głosów 37, Goldmana Haskla głosów 30, Wolffsohna Markusa głosów 30, i Niemińskiego Juliana głosów 30.

Po dokonaniu wyborów przystąpiono do dalszych czynności, na porządku dziennym zamieszczonych, to jest do zatwierdzenia przez Ogólne Zebranie rachunków z poczynionych wydatków, na początkowe potrzeby przy założeniu Towarzystwa. Koszta te, wynoszące rub. 606 kop. 55 zostały przyjęte. W dalszym ciągu przyjęte zostały kontrakty i umowy, jakie założyciele w imieniu i na rzecz Towarzystwa pozawierali i na tym posiedzenie Ogólnego Zebrania zostało zakończone.

Następnie wybrani członkowie Dyrekcji wybrali na prezesa p. G. Kühna, a członkowie Komitetu Nadzorczego na prezesa p. Władysława Holtza. Że jednakże w d. 22 Lutego 1887 r. prezes Komitetu Holtz i członek tegoż Komitetu Lubowidzki powiadomili,

PIERWSZE WŁADZE

TOWARZYSTWA
KREDYTOWEGO

M. PŁOCKA.

R. 1887



G. KÜHN.



S. BRZOZOWSKI



K. MAKOWSKI.



H. WĄSNIEWSKI



T. WUNDERLICH



J. NIEMIATOWSKI



F. PAULI



M. SCHÖENWITZ



J. SZUBERT



BR. CHADZYŃSKI



J. SZYMANSKI



CH. GOLDMAN



D. WOLDENBERG



F. WOLFSOHN.



Handwritten signature

iż na mocy postanowienia Sądu Okręgowego nie dozwolono im pełnić jednocześnie obowiązków do posady rejenta i członka Komitetu przywiązanych, i dla tego dalej w Komitecie pozostawać nie mogą, więc w dniu 12 Lutego tegoż roku na Ogólnem Zebraniu członków Towarzystwa dokonane zostały dodatkowe wybory i w miejsce wybyłych powołani zostali: pp. Ferdynand Pauli i Kazimierz Makowski. Po powtórnem skompletowaniu członków Komitetu na zebraniu tychże w d. 16 Marca powołanym został na prezesa p. St. Brzozowski.

Rozpoczynając czynności Towarzystwa, Komitet Nadzorczy wraz z Dyrekcją postanowili, aby wszystkie ważniejsze sprawy rozpatrywane i decydowane były na wspólnych posiedzeniach. Na pierwszych tych posiedzeniach poddane zostały pod rozpatrzenie następujące kwestye:

Daty zasadnicze.

Ze względu, że czynności przygotowawcze do udzielenia pożyczek i wygotowania listów zastawnych wykonane być mogą za parę miesięcy, postanowiono przyjąć za pierwszą stałą datę d. 20 Marca (1 Kwietnia), wskutek czego:

a) opłata przez stowarzyszonych rat półrocznych od pożyczek następować winna w ciągu miesięcy Kwietnia i Października,

b) losowanie listów zastawnych odbywać się będzie corocznie w końcu Maja i w końcu Listopada, w dniach przez Dyrekcję oznaczonych,

c) terminy kuponów i wypłaty należności za wylosowane listy, przypadać będą w dniach 1-go Kwietnia i 1-go Października — a tem samem

d) listy zastawne, na pożyczkę przeznaczone, opatrywane (będą datą 1-go Kwietnia i 1-go Października i od tych dat ma się rozpoczynać bieg rat, Towarzystwu przynależnych, jak również bieg kuponów.

Oplata za listy zastawne.

Za wygotowanie listów i kuponów ustanowioną została opłata po k. 25 od każdych stu rubli pożyczki bez względu na to, w jakich listach zastawnych pożyczka udzieloną będzie.

Szacowanie nieruchomości.

Oszacowanie i wykazanie stałej wartości nieruchomości pod bezpieczeństwo Towarzystwa poddawanej, jest jednym z najważniejszych danych, na którym opiera się uormowanie wysokości pożyczki, to też Zarząd Towarzystwa do pracy przygotowawczej, mającej na celu wyrobienie odpowiedniej instrukcyi dla Komisji Sprawdzającej, postanowił zaprosić wszystkich miejscowych techników. Po odbyciu kilku posiedzeń, wspólnych narad i wyczerpujących dyskusyi, obradujący przyszli do przekonania, że zasady, przyjęte do szacowania budowli w Warszawie, dają w praktyce dostatecznie ścisłe rezultaty i upraszczają pracę Komisyi. Po odpowiedniem zatem zmoderowaniu i ustanowieniu cen za jednostkę szacunkową, względnie do miejsco-

wych warunków i dla Towarzystwa miasta Płocka przyjętemi być mogą. Na podstawie więc tych danych wyrobioną została Instrukcja, wykazująca zasady, podług których dopełniane być mają sprawdzenia stanu i wartości nieruchomości, poddawanych pod bezpieczeństwo Towarzystwa. Instrukcja ta na posiedzeniu połączonych Władz Towarzystwa przyjętą i zatwierdzoną została.

Przyznawanie pożyczek.

Ustawa, a mianowicie § 10, określa tylko największą ilość pożyczki, jaka udzieloną być może, co naturalnie znajduje zastosowanie tylko do nieruchomości, zostających w najlepszym stanie i najkorzystniejszych warunkach. Z natury jednak rzeczy wypływa, że o ile stan i warunki są mniej korzystne, o tyle pożyczka musi być mniejszą; do jakiego jednak stopnia ma być obniżoną, ustawa nie orzeka. W rozwinięciu zatem § 10 ustawy, wyrobione zostały przez Dyрекcyę zasady, których główne podstawy są następujące:

a) pożyczka może dochodzić do $\frac{1}{3}$, a najwięcej do $\frac{1}{2}$ ceny sprzedażnej, jako też do połowy technicznego szacunku całkowitej nieruchomości,

b) wysokość pożyczki ustanowioną być winna tak, ażeby raty roczne od niej przypadające, nie przewyższały połowy czystego dochodu,

c) za dochód czysty uważane być mogą $\frac{2}{3}$ do $\frac{3}{4}$ dochodu ogólnego.

d) komorne ze sklepów, kawiarni, piwiarni i t. p. zredukowane być powinno do cen lokali zwyczajnych,

e) pożyczka, wyrównywająca pięcioletniemu dochodowi, może być tylko udzieloną na nieruchomości, położone na ulicach pierwszorzędnych, mających przyszłość w rozwoju miasta, pod względem trwałości budowy, jako też utrzymania, za wzorowe uznane; we wszystkich innych wypadkach, mnożnik dochodu powinien być podług okoliczności niższy i stosowany do położenia i stanu nieruchomości, do trwałości budowli i do rodzaju dochodów z nieruchomości osiągniętych.

Ubezpieczenia ogniowe.

Podług obowiązujących przepisów ubezpieczeń ogniowych, domy, wartość których przechodzi rubli 10,000 ubezpieczone być mogą w Towarzystwach prywatnych; pożyczka zatem udzielona w większej wysokości, jak asekuracja rządowa, opartą być musi na wynagrodzeniu, zabezpieczonym w Towarzystwach ogniowych prywatnych. Dla zaprowadzenia zatem i kontroli odnawiania przez stowarzyszonych w swoim czasie polis, Dyrekcya Towarzystwa zaprojektowała: aby raty ogniowe, Towarzystwom prywatnym należne, wnoszone były przez stowarzyszonych do kasy Towarzystwa Kredytowego, które porozumie się z Towarzystwami ogniowymi co do warunków ubezpieczenia i samo

raty ogniowe opłacać będzie. W razie nie wnie-
sienia przez stowarzyszonych należnych od nich rat
ogniowych, aby takowe ściągane były przez Towar-
zystwo, przy pierwszej racie wraz z kosztami i karą,
oznaczoną w § 77 ustawy. O poddaniu się powyż-
szemu warunkowi, winna być zrobiona przy wypła-
cie pożyczki wzmianka w dziale III wykazu hypo-
tecznego.

Wnioski powyższe przyjęte zostały na posie-
dzeniu Ogólnego Zebrania członków Towarzystwa
w dniu 31 Stycznia (12 Lutego) 1887 roku. W za-
stosowaniu się do tego postanowienia, Dyrekcya
Towarzystwa zawarła odpowiednie umowy z Towar-
zystwami ogniowemi: „Warszawskiem“ i „Jakor.“

Przyznanie pożyczek.

Pierwsze przyznanie pożyczek miało miejsce
w dniu 28 Czerwca 1887 roku, pierwsze zaś wypła-
ty nastąpiły w dniu 4 Lipca t. r. Ze względu, że
kurs wypuścić się mających listów nie mógł być
nawet w przybliżeniu ustanowiony, Dyrekcya po-
stanowiła przyznać i wypłacić pożyczki najpierw
tym właścicielom nieruchomości, którzyby mogli
przyznaną pożyczkę podnieść i otrzymane listy nie
tak natychmiastowo, a tem samem korzystniej sprze-
dać. Pierwsze tranzakcje listami na Giełdzie War-
szawskiej dokonane zostały w dniu 6 Lipca tegoż
roku, przyczem sprzedano pierwszą partję listów
po kursie rb. 101 k. 75 bez wartości kuponów —
nadmienić jednak wypada, że listy były 6%. — Od

tego czasu listy miasta Płocka znalazły chętnych nabywców, tak przez bankierów warszawskich, jako też i miejscowych kapitalistów. — Kurs tych listów stale utrzymywał się po za nominalną wartość.

W pierwszym półroczu 1887/8 roku wydano pożyczek dla 55 stowarzyszonych na sumę rb. 287,900. Pierwsze pożyczki wzięli właściciele domów: Brzozowski, Rostalski, Lisicki, Kühn, Schönwitz, Kozłowska, Łempicki, Lemene, Kirsztejn, Gutekunst, Szubert, Świeżewski, Niemiowski, Frydman, Goldman, Polakowski (2 nieruchomości), Michajłowowa Zenajda, Kordalski, Bejm, Busse, Przymanowski, Trynkauza SS-wie, Ziskind, Paulink, Zand, Pokrzywa, Rejch H. i M., Szymański, Gosławska, Karwowski, Mesner, Rotmanowie, Rutkowski, Grünberg i Świętosławski, Horowitz, Smoleńska, Egersdorf, Karasek, Kampenhauzen, Szymański J., Piotrowscy, Bernsztejn, Domb, Grabowscy (2 nieruchomości), Kahane, Temerson, Majewska, Zielonka, Frajer, Zaleski, Funkensztejn, Kozłowska i Topolewski, Popielawska Marja, Kozłowska Maryanna. Z powyższych nieruchomości tylko cztery pozostały w posiadaniu tychże samych właścicieli, będących przy życiu. W drugim półroczu wydano 36 pożyczek na rb. 205,700 z tych 5 tylko pozostało w posiadaniu tychże samych właścicieli. W następnych latach liczba stowarzyszonych stopniowo się zwiększała, tak, iż przy zamknięciu pierwszej seryi listów, to jest po upływie pięciu lat od założenia Towa-

rzystwa liczba członków zwiększyła się do 182,
z pożyczką rb. 796,550.

II.

W ciągu kilku lat zrzędu, sprawność w opłacie rat stowarzyszonych okazała się mniej dokładną tak, iż za zaległe raty w ciągu roku sprzedane zostały trzy nieruchomości. Wobec więc krytycznego ekonomicznego położenia i trudności płatniczych, Zarząd Towarzystwa powziął myśl znizenia opłaty rat przez zamienienie pożyczek na 5%. W tym celu Prezes Dyrekeyi, pragnąc porozumieć się z dwoma Towarzystwami, wydającymi również 6% pożyczki, w Styczniu 1902 roku zwrócił się do Lubelskiego i Kaliszskiego prezesów z następującą odezwą:

„Od czasu założenia Towarzystw Kredytowych Miejskich, w kilku naszych miastach gubernialnych położenie finansowe i ekonomiczne kraju, znacznej uległo zmianie. Przesilenie rolne i obniżenie się wartości ziemi oddziałać musiało wielce ujemnie na przemysł i handel miast naszych, a tem samem spowodować zmniejszenie się dochodów z nieruchomości miejskich. Położenie zatem to, jak również obniżenie się praktykowanej obecnie stopy procentowej, wytworzyło dla bytu naszych Towarzystw nowe warunki, przy których ustanowiona od listów naszych stopa procentowa, okazuje się zbyt wygórowaną. O ile wiemy, Zarządy Towarzystw miasta

spiesznie i z tego względu zaprojektowałbym dzień 10 Lutego r. b. W każdym razie gotów jestem przyjąć wszelkie propozycje i wnioski Sz. Pana. Oczekując i t. p.“

Zjazd proponowany doszedł do skutku dopiero w miesiącu czerwcu t. r. i po odbyciu narad z przedstawicielami banków Warszawskich, wyłoniły się pewne trudności, przeszkadzające projektowanej operacyi. Mimo to jednak Dyrekeya Towarzystwa wniosła na posiedzenie Ogólnego Zebrania członków Towarzystwa miasta Płocka w dniu 15 Lutego 1892 roku projekt wydawania nadal listów 5%, poczynając od pierwszego półrocza, po zatwierdzeniu projektu przez Ministerium.

Po pozyskaniu odpowiednich zmian ustawy i stosownie do postanowienia Ogólnego Zebrania z dnia 1 Kwietnia 1893 roku, Towarzystwo zaprzestało wydawać 6% pożyczki, przechodząc na 5%; okazała się zatem potrzeba wygotowania nowych 5% listów i kuponów.

W tym celu Dyrekeya, podobnie jak przy zawiązywaniu się Towarzystwa zawarła umowę z litografią M. Fajansa. Że jednak Ministerium Finansów nie zatwierdziło przedstawionych przez litografię M. Fajansa wzorów i zażądało, aby nowe listy drukowane były w Ekspedycyi Papierów Państwowych, przeto i termin wydawania nowych pożyczek uległ odroczeniu i koszt wygotowania listów

znacznie się powiększył, wskutek czego nowe pięć-procentowe pożyczki mogły być wydawane dopiero z dniem 1 Kwietnia 1894 roku. Opłata na zrealizowanie wyższych kosztów wygotowania listów zwiększoną została do kop. 40 od każdej setki wydawanej pożyczki. Z okoliczności wydawania nowych pożyczek 5% i nadejścia terminu odnawiania pożyczek z umorzenia, okazała się potrzeba ustanowienia nowego wzoru aktu przystąpienia, które w swoim czasie zostały zakomunikowane pp. rejentom.

Kurs nowych 5% listów w pierwszym roku pozyskał dość korzystne notowania na giełdzie, około sto za sto, z tego względu Dyrekcya Towarzystwa, dążąc do wycofania z obiegu 6-cio procentowych listów, zaprojektowała częściową konwersję dopełnić, przez spłacanie dawnej 6% pożyczki gotowizną (bo 6% listy stały wyżej pari), a w miejsce tej wydawanie 5% pożyczki; w tym celu zawarła umowę z Bankiem Handlowym Warszawskim o dostarczenie odpowiedniej sumy. Przy współudziale zatem i za pośrednictwem Dyrekcji Towarzystwa w pierwszym zaraz półroczu 189³/₄ roku spłacono 6% pożyczek rb. 170,500, w 2 półroczu rb. 136,000, razem w pierwszym roku zamieniono pożyczek na sumę rb. 306,500. Wogóle spłacili gotowizną pożyczki 6% i podnieśli nanowo pożyczki w 5% listach 56 właścicieli nieruchomości na ogólną sumę rb. 389,000, to jest połowę 6% listów, będących w obiegu. Za-

miana w ten sposób na niżej oprocentowane pożyczki pociągała jednak za sobą wielkie trudności i koszty.

Wymagany bowiem był przede wszystkim warunek, aby hipoteczni wierzyciele, po za T-stwem zapisani, ustępowali pierwszeństwa hipotecznego dla nowej pożyczki, co w wielu razach było niepokonaną trudnością. Dla tego Dyrekcya Towarzystwa na Walnem Zebraniu członków zaprojektowała ogólną konwersyę, a po przyjęciu projektu, upoważniono Dyrekcję do wyjednania odpowiedniej zmiany ustawy.

W odezwie z d. 10¹/₂₈ Sierpnia 1895 roku Kancelarya Kredytowa zakomunikowała Dyrekcji, że p. Minister Finansów ogólną konwersyę zatwierdził na warunkach następujących:

Aby wszystkie listy 5% wydane w zamian 6% miały ten sam termin umorzenia, aby początek umorzenia 5% listów liczył się nie od daty ich wypuszczenia, lecz od daty wypuszczenia 6% listów, skonwertować się mających. Ponieważ dla umorzenia 5% pożyczek w terminie oznaczonym przez ustawę dla pożyczek 6%, to jest w ciągu 33 lat, wypadało podług dokonanego rachunku pobierać na umorzenie rocznie nie po 1%, a po 1,22% i ponieważ z tego tytułu w pierwszych latach okresu umorzenia wynikała różnica w sumie umorzenia, to jest jeżeliby z początku wydane zostały pożyczki nie

6%, a 5%, to przy opłacie 1,22% z ogólnej sumy, kwalifikującej się do konwersyi, w dniu 1 Kwietnia 1896 roku pozostałoby nieumorzonych pożyczek rb. 403,323 kop. 31 i na tę tylko sumę mogły być wydane nowe 5% listy. Że zaś z pożyczek 6% po dzień 1 Kwietnia 1896 roku pozostało nieumorzonych rub. 408,377 kop. 12, przewyżka zatem w kwocie rub. 5,053 kop. 81 musiała być spłaconą gotowizną. Na czasowe pokrycie tej sumy użytym został kapitał zapasowy z tym warunkiem, aby stowarzyszeni, których pożyczki do konwersyi należały, zwrócili takowy z procentem 6% w stosunku rocznym przy wnoszeniu obowiązujących rat.

Dla pokrycia innych kosztów konwersyi użytym został odpowiedni fundusz z kapitału obrotowego. Dla pozyskania zaś funduszków koniecznych dla przeprowadzenia konwersyi, a mianowicie na spłatę 6% listów zastawnych, nie przedstawionych do zamiany na 5% listy, Dyrekcya zawarła przedwstępną umowę z Bankiem Handlowym Warszawskim. Zasady i warunki konwersyi wyżej przytoczone, wraz z zawartym kontraktem z Bankiem Handlowym, Dyrekcya przedstawiła Kancelaryi do Spraw Kredytowych, prosząc o zatwierdzenie.

Odezwą Kancelaryi z dnia $15/27$ Stycznia 1896 r. Dyrekcya powiadomioną została, że p. Minister Finansów warunki i podstawy konwersyi przedsta-

wione, zatwierdził, przyczem zezwolił, odpowiednio do prośby Dyrekcji, aby kontrakt, zawarty z Bankiem Handlowym, jak niemniej przeznaczone do konwersji 5% listy od podatku stemplowego zwolnić. Arkusze tylko kuponowe do listów 5% dołączane, podlegały opłacie, a mianowicie od różnicy kuponów, jaka zachodziła pomiędzy kuponami, dołączanymi do listów 5%, a ilością kuponów przy listach 6% do konwersji składanych.

Po pozyskaniu zezwolenia na ogólną konwersję listów i zatwierdzeniu odpowiednich zmian paragrafów ustawy, władze Towarzystwa, uchwałą z dnia 7 Listopada 1895 roku, upoważniły prezesa Dyrekcji G. Kühna do zawarcia umowy z Bankiem Handlowym w Warszawie z celem przeprowadzenia konwersji. Ważniejsze paragrafy umowy są następujące:

Artykuł 4. Bank Handlowy w Warszawie dostarczy Towarzystwu Kredytowemu miasta Płocka funduszków potrzebnych do skutecznienia operacji konwersyjnej. Towarzystwo Kredytowe m. Płocka ogłosi najmniej na dwa miesiące przed dniem 1 Kwietnia 1896 roku za pomocą publikacji w gazetach o wycofaniu z obiegu całej pozostałości, będących w obiegu 6% listów zastawnych na sumę około rb. 400,000 i pozostawi ich właścicielom termin trzymiesięczny do przedstawienia tychże do spłaty, nadto zaproponuje zamianę wycofanych z obiegu

listów na nowe 5%. Wymiana nastąpi rubel za rubel bez żadnych dopłat. Kupony od 6% listów, płatne w dniu 1 Kwietnia 1896 roku należyć będą do właścicieli listów.

Artykuł 5. Deklaracye właścicieli listów, pragnących przystąpić do konwersyi, przyjmowane będą od dnia 1 Lutego do dnia 1 Marca n. st. włącznie w Dyrekyi Towarzystwa Kredytowego m. Płocka, w Banku Handlowym w Warszawie, oraz w miejscach przez Bank wskazać się mających. Przy deklaracyi właściciele listów obowiązani przedstawić same listy, albo wykaz numerów ze złożeniem w tym ostatnim razie kaucyi w gotowiznie 4% od sumy nominalnej, ulegających konwersyi listów. Nadto, składający kaucyę, zobowiążą się przedstawić skonwertowane listy nie później, jak w dniu 15 Kwietnia 1896 roku pod skutkami w razie uchybienia unieważnienia deklaracyi, utraty prawa zamiany, jak również utraty kaucyi, z której 1% przejdzie na rzecz Towarzystwa, pozostała zaś część na rzecz Banku Handlowego.

Artykuł 9. 5-cio procentowe listy zastawne, których nie zażądano na zamianę 6%, w drodze, wskazanej w artykule 5, mogą być sprzedawane przez Towarzystwo na własny rachunek po cenie nie niższej od nominalnej, z warunkiem, aby sprzedaż taka nie trwała dłużej, jak do 20 Marca 1896 r. Deklaracye, tyczące się nabycia 5% listów przyj-

mować będzie Dyrekcya Towarzystwa, oraz Bank Handlowy, wraz z kaucyą w gotowiznie lub w papierach publicznych, w wysokości 4% wartości nominalnej listów, z warunkiem, iż składający kaucyę zobowiążą się do wniesienia pozostałej za nabyte listy należności nie później, jak 15 Kwietnia 1896 r. pod skutkami w razie uchybienia, unieważnienia deklaracyi i utraty kaucyi, z której 1% przejdzie na rzecz Towarzystwa, reszta zaś na rzecz Banku.

Artykuł 12. Bank Handlowy w Warszawie przyjmuje na swój rachunek całą ilość 5% listów zastawnych, pozostałych z sumy rb. 400,000, do konwersyi nie zadeklarowanej, po cenie rb. 99 za sto.

Artykuł 14. Tytułem wynagrodzenia za usługi Banku Handlowego, Towarzystwo Kredytowe miasta Płocka zapłaci Bankowi Handlowemu $\frac{3}{4}\%$ od sumy nominalnej około rb. 400,000 listów zastawnych, wycofanych z obiegu.

Oplata Bankowi okazała się dość uciążliwą, ówczesny jednak stan rynku pieniężnego nie był korzystnym dla przeprowadzenia tej operacyi i nie dozwalał zawarcia z bankami dogodniejszej umowy, to też w pierwszej chwili Zarząd Towarzystwamił zamiar odroczyć konwersyę. Z uwagi jednak, iż różnica pomiędzy ratami 6% i 5% obróconą być mogła na pokrycie kosztów konwersyi, a różnica ta wynosiła około 1% rocznie, że opóźnienie konwersyi przedłużyłoby tem samem i opłatę wyższej 6% raty,

że wreszcie trudno było przewidzieć, czy w ciągu krótkiego czasu rynek pieniężny korzystnej ulegnie zmianie. Zarząd Towarzystwa postanowił bezwzględnie przystąpić do wykonania konwersyi, tak, iż z dniem 1 Kwietnia 1896 roku wszystkie listy zastawne 6% z obiegu wycofane zostały.

Umowa zawartą była z Bankiem Handlowym w przewidywaniu, że nie wszyscy posiadacze 6% listów wezmą za nie 5% listy po kursie sto za sto, że wielu z nich zażąda za swe 6% listy gotówki, Towarzystwo nie mając takowej, weszło w układy z Bankiem na warunkach wyżej przytoczonych, przyjmującym nie zamienione listy po kursie 99 za sto. Otóż z puszczonech w obieg przy konwersyi 5% listów rub. 406,550 wydano w zamian za przedstawione 6% listy rb. 210,550, a resztę rub. 196,000 kupił Bank Handlowy po cenie umówionej.

W jedenastym roku od założenia Towarzystwa ważniejsze zaszły zmiany w składzie Zarządu i Komitetu, w miejsce bowiem zmarłego dyrektora Macieja Waśniewskiego wybrany został Tymoteusz Waśniewski, w Komitecie zaś w miejsce zmarłego członka Kazimierza Makowskiego, powołano Józefa Mądrzejewskiego. Zarząd zatem stanowili: Gustaw Kühn (prezes), Teofil Wunderlich i Tymoteusz Waśniewski, dyrektorowie; vice-dyrektorowie: Bronisław Chądzyński, Bolesław Wodziewodzki i Łastowiecki; Komitet Nadzorczy zaś: Jan Szymański (prezes),

CZŁONKOWIE TOWARZYSTWA KREDYTOWEGO M. PŁOCKA.

1894



F. PAULI



M. WAGNER



S. KWIN



S. BRZOZOWSKI



T. PRANDERLICH



W. MALTSE



F. WOLFSOHN



H. CHAUZINSKI



F. HOZWOZKI



H. GOLDENBERG



J. NIE MIATKOSKI



J. SZYMANSKI



J. POPIELSKI



A. BLUMBERG



L. KAMINSKI



K. MAROWSKI



J. SZYMANSKI

Ris. Ellwasi

Fotografia W. Jankowskiego w Plocku.

Ferdynand Pauli, Roman Maćkowski, Dawid Wol-
denberg, Józef Mądrzejewski, Rudolf Oberfeld,
Wojciech Grabowski, Jan Pogroziński i Markus
Wolffsohn.

III.

Kilkoletnia działalność Towarzystw Kredyto-
wych w miastach gubernialnych dała poznać miesz-
kańcom w powiatach te doniosłe korzyści, jakie
wypływają z długoterminowego kredytu amortyza-
cyjnego; to też wkrótce korzystanie z tych pożyczek
stało się przedmiotem dążeń dla niektórych miast
powiatowych, bardziej pod tym względem uświa-
domionych. W roku jeszcze 1886, to jest przy za-
łożeniu Towarzystwa, mieszkańcy Turka, Konina,
Koła, Wielunia i Łęczycy wystąpili do Dyrekcji
Towarzystwa Kaliskiego z prośbą o rozszerzenie
operacji Towarzystwa na ich miasta. Jednocześnie
zainteresowane grupy tych miast zwróciły się do
ówczesnego Gubernatora Kaliskiego Daragana, pro-
sząc o poparcie ich projektu. Na skutek przedsta-
wienia Gubernatora, wyjednaną została przychylna
opinia Generał-Gubernatora w tej sprawie. Mimo
to, jednak, władze decydujące w Petersburgu nie
uważały za pożądane rozszerzanie operacji Towa-
rzystw Kredytowych na miasta powiatowe i za-
twierdzenia projektu odmówiły.

Następnie w roku 1899 pisma Warszawskie, a właściwie w № 14 „Dziennika dla Wszystkich,” pomieszczoną została wiadomość, że Towarzystwo Łomżyńskie otrzymało zezwolenie na rozszerzenie działalności Towarzystwa na powiaty swojej gubernii. Że zaś Dyrekcyja Towarzystwa Płockiego od lat kilku nosiła się z myślą podniesienia nanowo rozszerzenia swych operacyi, przeto zwróciła się z zapytaniem do Zarządu Towarzystwa Łomżyńskiego o bliższe szczegóły. W odpowiedzi otrzymaliśmy wyjaśnienie, że wiadomość ta jest mylną, a co najmniej przedwczesną.

Z autentycznych tylko źródeł dowiedziano się w Łomży, że sprawa rozszerzenia działalności Towarzystw ma być zdecydowaną w Radzie Państwa przychylnie; aby więc później nie zwoływać specjalnego Ogólnego Zebrania członków do wymaganego przepisami przyjęcia projektu, Zarząd Towarzystwa Łomżyńskiego postanowił na pierwszym zaraz organizacyjnym zebraniu wnieść i powyższy projekt.

Wkrótce, bo w dniu 14 Maja 1900 roku, zostało rzeczywiście Najwyżej zatwierdzone Zdanie Rady Państwa, pozwalające na rozszerzenie operacyi Towarzystw gubernialnych.

Dyrekcyja Towarzystwa Płockiego, dowiedziawszy się o tym, pomieściła w dniu 3 Sierpnia t. r. w № 138 „Ech Płockich“ zawiadomienie tej treści:
„Na mocy Najwyżej w dniu 14 Maja 1900 roku

zatwierdzonego zdania Rady Państwa, Towarzystwa Kredytowe Miejskie mogą rozszerzać swoją działalność na miasta i osady miejskie, położone w tej samej guberni, a w wyjątkowych nawet razach i w guberniach ościennych, pod warunkami w tym prawie wyrażonymi; przeto Dyrekcyja zawiadamia właścicieli nieruchomości miast i osad miejskich, iż żądania swoje o zamiarze przystąpienia do Towarzystwa mogą już przesyłać do Dyrekcyi Towarzystwa z dowodami usprawiedliwiającymi ich prawo własności, ze świadectwem urzędowem, na jaką sumę są zabezpieczone od ognia nieruchomości danego miasta lub osady miejskiej. Przytem Dyrekcyja wyjaśnia, że suma szacunkowa ubezpieczenia od ognia w danym mieście wynosić powinna przynajmniej 150,000 rubli.

Po ogłoszeniu powyższem, wszystkie miasta powiatowe guberni Płockiej, a razem z temi miasto Wyszogród i osada Dobrzyń nad Drwęcą, wystąpiły z żądaniami przyłączenia się do Towarzystwa Płockiego. Żądania te, odpowiednio do obowiązujących przepisów, wniesione zostały na Ogólne Zebranie członków Towarzystwa i zostały przyjęte na posiedzeniu w dniu 4 Października 1901 roku.

Mimo to jednak sprawa rozszerzenia działalności Towarzystw kredytowych uległa zwłoce jeszcze na lat parę. Przedewszystkiem niski kurs listów zastawnych zniewalał do opóźnienia zamierzonego projektu; z drugiej strony zachodziły trudności w zatwierdzeniu projektu przez władze decydujące.

Wobec bowiem tego, że Ministerium Finansów, za pośrednictwem Kancelaryi Kredytowej, w cyrkularzu z dnia 4 Sierpnia 1900 roku powiadomiło wszystkie Instytucye, wydające pożyczki w listach zastawnych, o powstrzymaniu, a przynajmniej ograniczeniu wydawania nowych pożyczek — trudno było przypuścić, aby Ministerium zgodziło się na wprowadzenie rozszerzenia operacyi Towarzystw na powiaty.

W roku dopiero 1902, w dniu 21 Sierpnia, Dyrekcya Towarzystwa naszego, odniosła się do Warszawskiego Towarzystwa z propozycją zorganizowania zjazdu delegatów naszych Towarzystw w celu wspólnej narady, tak co do wyrobienia odpowiednich identycznych zmian w ustawie, jako też co do podjęcia starań w celu rychłego wydawania pożyczek na miasta prowincjonalne.

Na zebraniu delegatów w Warszawie w zasadzie zaprojektowane zostały uzupełniające zmiany obowiązujących ustaw i przepisów, odpowiednio do wydawania nowych pożyczek, ostateczną jednak redakcyę tych przepisów przyjęła na siebie Dyrekcya Warszawska. Na posiedzeniu tem zadecydowano również, aby starania o zatwierdzenie projektu przedsiębrane były przez każde Towarzystwo oddzielnie; konstatując przytym: „iż rozszerzenie działalności Towarzystw jest rzeczą nader ważną i nagłą — bo dostarczenie długoterminowego kredytu amortyzacyjnego, bezpośrednio wpłynie na podniesienie bytu ekonomicznego miast naszych prowincjonal-

nych, obniżając zarazem panującą tam niepomierne wysoką stopę procentową.“

Po nadesłaniu przez Dyrekcję Towarzystwa Warszawskiego wyrobionych odpowiednich zmian w ustawie, Dyrekcya Płocka w dniu 26 Listopada 1902 roku wniosła podanie do Gubernatora miejscowego, prosząc o wyjednanie zatwierdzenia projektu. Obok innych motywów w podaniu wyjaśniono, że jakkolwiek przed dwoma laty Minister Finansów zalecał ograniczenie wydawania nowych pożyczek, to jednak z uwagi, że szacunek wszystkich domów murowanych w miastach powiatowych guberni Płockiej nie przewyższa 2,250,000 rubli, że hypoteki pojedynczych nieruchomości, po większej części w powiatach są jeszcze nieuregulowane i właściciele ich nie będą mogli przystąpić zaraz do pożyczek, — dla tego z całą pewnością twierdzić można, że suma wydać się mogących pożyczek w pierwszych latach nie może przenosić paru kroć stu tysięcy rubli, a tem samem nie może wpłynąć na ogólny stan pieniężnego rynku i wywołać obniżenie kursu listów.

Po korzystnym przedstawieniu przez Gubernatora, a następnie przychylnej opinii Generał-Gubernatora — Kancelarya Kredytowa w odezwie z dnia ^{9/22} Lipca 1905 roku powiadomiła Towarzystwo, że Minister Finansów dozwolił rozszerzyć działalność Towarzystwa naszego na wszystkie powiaty guberni Płockiej, nie włączając jednak miasta Wyszogrodu i osady Dobrzyńia n./Drw. Na te dwie ostatnie

miejsowości pozyskano zatwierdzenie po ponownym przedstawieniu dopiero w roku 1910. Miasto powiatowe Płońsk, obecnie należące do guberni Warszawskiej, pozyskało przyłączenie do Płockiego Towarzystwa w Maju 1912 roku.

Z rozszerzeniem operacyi na gubernię Płocką Towarzystwo przyjęć musiało warunek zmiany § 72 i innych ustawy, dotyczących zamiany ogólnych zebrań członków na zebranie przedstawicieli. Obok tej zasadniczej zmiany ustawy z biegiem czasu i zmieniających się warunków życia, nastęrczały się coraz nowe uzupełnienia i zmiany w ciągu 25-cio letniej działalności Towarzystwa.

Do najważniejszych z tych zaliczyć można zaprowadzenie bezseryjności listów. Za przykładem Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego i Towarzystwa Kredytowego miasta Warszawy, Towarzystwo Płockie z początku wydawać poczęło pożyczki seryami, z których każda trwać miała lat pięć, to jest listy wydane w ciągu pierwszych pięciu lat należały do pierwszej seryi; w ciągu drugiego pięciolecia do drugiej seryi i t. d. Seryjność listów polegała na tym, aby listy danej seryi, w ciągu pięciu lat wydane, wycofane zostały z obiegu przez losowanie ich, również w ciągu lat pięciu, po upływie terminu amortyzacyjnego, jak u nas w ciągu lat 40 od wydania listów w pierwszym roku rozpoczęcia seryi. Na listach więc wydawanych była zaznaczana data wycofania danego listu z obiegu.

Wydawanie listów seryami było wielce dla stowarzyszonych niedogodne i pociągało za sobą poważne straty. W razie bowiem dobierania pożyczek z przeszacowania lub z umorzenia (co ciągle się powtarza) wymaganą była obowiązkowa konwersya, to jest spłacanie nieumorzonej części pożyczki tymi samymi listami, w których pierwotnie udzieloną była. Skutkiem tego cena starszych seryi, jako poszukiwanych na spłaty pożyczek utrzymywała się stale w wyższej cenie—stowarzyszony więc zakupować musiał do konwersyi listy droższe, a wzmian tych otrzymywał listy młodszej seryi znacznie tańsze.

Od wielu więc lat sprawa zaprzestania wydawania listów seryami, była kwestyą palącą i nie schodziła z porządku dziennego Ogólnych Zebrań członków Towarzystwa Warszawskiego. Chciano bowiem z jednej strony usunąć zło, które narażało stowarzyszonych na straty, z drugiej znów strony obawiano się, że listy bezterminowe, bez oznaczenia kiedy ostatecznie będą z obiegu wycofane i kiedy właściciel listów dostanie za takowe gotowiznę, nie będą miały chętnych nabywców. Oprócz tego władze decydujące niechętnie zapatrywały się na wszelkie w tym kierunku zmiany. W roku dopiero 1891 sprawę tę zasadniczo zdecydowano przez Najwyżej zatwierdzone Zdanie Rady Państwa, pozwalające Bankom Ziemskim wydawania listów zastawnych, bez oznaczenia na nich terminu umorzenia.

Mimo tego postanowienia, Towarzystwo m. Warszawy sądziło, że jednak do wprowadzenia bezseryjności potrzeba zmienić § 36 ustawy, w którym powiedziano: „że listy zastawne wypuszczają się corocznie w dwóch oznaczonych terminach seryami i że o wypuszczeniu każdej nowej seryi podaje się do wiadomości publicznej“ — dla tego władze Towarzystwa miasta Warszawy wniosły na Ogólne Zebranie członków w r. 1892 projekt zmiany tego paragrafu z celem zaprowadzenia bezseryjności — projekt został jednogłośnie przyjęty i przedstawiony do Ministerium.

W odpowiedzi na przedstawienie Dyrekcyi Towarzystwa miasta Warszawy, Kancelarya do Spraw Kredytowych w odezwie z dnia 22 Marca 1893 r. zawiadomiła, iż Minister Finansów z uwagi, iż w ustawie Towarzystwa nie ma nigdzie wyraźnego żądania, aby na listach zastawnych był oznaczony termin ich umorzenia, nie znalazł zasady do zmiany redakcyi § 36.

Samo zatem postanowienie Ogólnego Zebrania było dostatecznem do zaprowadzenia bezterminowości listów — i Warszawskie Towarzystwo takowe wprowadziło u siebie. Za przykładem Warszawy poszło i Towarzystwo Płockie i przy zaprowadzeniu listów pięcioprocentowych, na listach tych nie pomieściło terminu umorzenia — wprowadzając tem samem listy bezterminowe.

Z innych zmian i uzupełnień ustawy, jakie w ciągu 25 lat Towarzystwo projektowało i starało się zaprowadzić, niektóre tylko zostały przez Ministerium przyjęte. Obok bowiem koniecznej zmiany §§ 11 i 14 ustawy, jaka nastąpiła z zaprowadzeniem listów 5%, T-stwo po kilkokrotnych przedstawieniach pozyskało zmianę § 77 ustawy, dotyczącą obniżenia kary za opóźnienie w opłacie rat terminowych przez stowarzyszonych. Oprócz tego otrzymano z Ministerium wyjaśnienie, dotyczące § 17 ustawy, co odpowiadało projektowanej zmianie tego paragrafu przez T-stwo. W pierwszych bowiem latach od założenia Towarzystwa nastęrczała się pewna wątpliwość co do znaczenia § 17, w którym powiedziano: „dłużnicy mogą w każdym czasie zwrócić przed terminem pozostały u nich dług, przez wniesienie listów zastawnych, lub gotowizną.“ Ponieważ w pierwszych latach listy zastawne 6% stały wyżej po nad nominalną wartość, to gdyby dłużnik spłacał swój dług gotowizną i Towarzystwo, zakupując odpowiednią ilość listów dla ich skasowania i wycofania z obiegu, ponosiłoby stratę.

Z tych więc względów Dyrekcya wystąpiła z projektem zmiany tego paragrafu, w tej redakcyi: „aby dłużnicy mogli spłacać pożyczkę tylko listami zastawnymi tej seryi, w jakiej ją otrzymali, a nie gotowizną.“

W odpowiedzi, Kancelarya Kredytowa zakomunikowała, iż Minister Finansów, nie uznał potrzeby

dopełniania pomienionej zmiany § 17; że Towarzystwo przy kursie listów wyższej nad nominalną nie potrzebuje dla wycofania z obiegu zakupywać listów, lecz może je wycofać z obiegu przez losowanie po nominalnej ich wartości.

W sprawie znów wyjaśnienia, czy mają prawo uczestniczyć na zebraniach pełnomocników, zwoływanych na zasadzie § 73 ustawy, z prawem głosu, członkowie zalegający w opłacie rat po nad ulgowy termin, Kancelarya Kredytowa powiadomiła, iż na tych zebraniach z prawem głosu mogą uczestniczyć tylko ci członkowie, którzy nie zalegają w opłacie, a to na podstawie § 72, gdzie wyraźnie zaznaczono, że nawet na zebraniach członków przy wyborze pełnomocników, nie mają prawa głosu osoby zalegające w opłacie.

Takie tylko mniej ważne można było pozyskać zmiany, uzupełnienia i wyjaśnienia ustawy z zapoczątkowania naszego Towarzystwa. Że jednak sprawa długoterminowego kredytu, opartego na podstawach wzajemnej odpowiedzialności, wymagała, szczególnie w Rosyi, ujednostajnienia i uporządkowania, przeto Ministerium zgodziło się na zorganizowanie zjazdu przedstawicieli wszystkich Towarzystw Kredytowych Miejskich.

W Maju 1905 roku odbył się w Petersburgu zjazd delegatów 23 Towarzystw Miejskich, w liczbie których brały udział wszystkie nasze Towarzystwa

z Królestwa. Narady odbywały się pod kierunkiem i przewodnictwem przedstawicieli Ministerium Finansów.

Z przemówień, jakie przy otwarciu posiedzeń w dniu 15 Maja przewodniczący zjazdu wyraził w imieniu Ministra Finansów i z całego założenia przedstawionych materyałów i wypracowanych projektów, można było spodziewać się poważnych i pożądaných rezultatów. W trzy lata później, to jest w roku 1908 nastąpił drugi zjazd delegatów, na którym przyjmowali udział reprezentanci tylko trzech naszych Towarzystw z Warszawy, Łodzi i Częstochowy. Na zjazdach tych, oprócz wyrobionego projektu normalnej ustawy dla Rosyi, poruszono i przyjęto przez zjazd wiele spraw, mających znaczenie i dla naszych Towarzystw w Królestwie. Do ważniejszych z nich należały:

1. Uwolnienie Towarzystw Kredytowych Miejskich w Królestwie Polskiem od opłacania podatku dochodowego od sum wnoszonych przez członków specjalnie i obowiązkowo na kapitał zapasowy. Sprawa ta bliżej wyjaśnioną zostanie poniżej przy przedstawieniu skarg i zażaleń, jakie Dyrekcya Towarzystwa wniosła do władz wyższych i Senatu. W tym jednak miejscu zaznaczyć wypada, że Minister Finansów na przedstawienie uchwały zjazdu, postanowił i uznał za konieczne przekazać tę sprawę specjalnej komisji do podatku przemysłowego

z zaleceniem, aby były przyjęte pod uwagę wnioski zjazdu. Niemniej jednak w roku bieżącym Izba skarbowa Płocka pociągnęła nasze Towarzystwo do opłaty tego podatku.

2. W sprawie dozwolenia Towarzystwu umarzania listów nie tylko przez losowanie, lecz przez zakupywanie na giełdzie z celem ich skasowania i wycofania z obiegu — co zjazd przedstawicieli uznał za pożądane. Minister również w decyzji swojej, mając na uwadze, że umarzanie listów sposobem wykupywania takowych z obiegu, w razie gdy te stać będą niżej normalnej ceny, rzeczywistą korzyść przynieść może dla stowarzyszonych — nie znalazł przeszkód w przyjęciu tego projektu i zastosowaniu do wszystkich Towarzystw Kredytowych, wprowadzając zarazem tę zmianę do ustawy normalnej. Na skutek jednak przedstawienia przez T-stwo nasze zmiany § 41 ustawy, w tej treści, aby obok umarzania listów przez losowanie wycofywać takowe z obiegu przez zakupywanie na giełdzie. Minister Finansów zmiany tej nie zatwierdził, z uwagi, że prawa tego niema Towarzystwo Kredytowe miasta Warszawy, którego ustawa, odpowiednio do § 51 ustawy kredytowej, uznana jest za anormalną dla wszystkich Towarzystw Miejskich w Królestwie Polskiem.

3. Co do przedstawienia uchwały zjazdu w sprawie wydawania przez Towarzystwa w Królestwie krótkoterminowych pożyczek w gotowiźnie z kapi-

tału zapasowego do wysokości $\frac{1}{10}$ części głównej pożyczki na termin najdłużej trzyletni z 6%, na pokrycie różnicy kursu dla biorących nowe pożyczki, Minister nie znalazł przeszkód w zastosowaniu tego projektu dla tych tylko jednak Towarzystw, które wydają pożyczki do wysokości 60% szacunku i które zarazem posiadają kapitał zapasowy, w sumie odpowiadającej ustanowionej normie.

4. Normę kapitału zapasowego ustanowiono na zjeździe do wysokości dwóch rat przez członków opłacanych i takowa została przez Ministerium przyjęta, dozwalając tem samem na zmianę § 51 ustawy naszych Towarzystw.

5. Wreszcie co do projektu, przedstawionego przez zjazd, o dozwolenie Towarzystwom wydawania biorącym pożyczki tytułem awansu na listy, gotowizny do wysokości 90% giełdowej ceny i zakupywania listów nowowydanych do wysokości przez Ogólne Zebranie Pełnomocników ustanowionej — Minister Finansów nie uznał za możliwe zgodzić się na to, dozwalając tylko na przyjmowanie przez Towarzystwo listów do komisowej sprzedaży.

Z zestawienia powyższych ważniejszych projektów zjazdu, nas bliżej obchodzących i decyzji Ministra Finansów, okazuje się, iż bardzo tylko niewielkie rezultaty pozyskaliśmy z tych wspólnych narad.

Z projektów znów przez Ministerium Finansów zakomunikowanych Towarzystwu dla wniesienia na Ogólne Zebranie i przyjęcia takowych, a mianowicie: w sprawie zaprowadzenia komitetu właścicieli listów, jak niemniej projektu udziału Towarzystwa w utrzymaniu stałego biura przedstawicieli Towarzystw Kredytowych w Petersburgu — Ogólne Zebranie przedstawicieli z uwagi, że w T-stwach naszych atrybucye komitetu właścicieli listów w zupełności spełnia ustanowiony komitet Nadzoreczy, działający przez wiele lat z prawdziwym pożytkiem dla Towarzystw, pilnując zarazem i interesów właścicieli listów, uznało zaprowadzenie komitetu właścicieli listów za zbyteczne. Co zaś do drugiego projektu, utrzymania stałego biura przedstawicieli Towarzystw Kredytowych, to Ogólne Zebranie z uwagi, że projekt ten pociąga za sobą zwiększenie budżetu wydatków, którym i tak z trudnością stowarzyszeni podolać mogą — uznało również projekt za niepożądany.

W przeciągu 25-ciu lat bytu naszego Towarzystwa, niejednokrotnie zmuszeni byliśmy występować z apelacją do władz wyższych od postanowień miejscowych zarządów. Ze względu na zasadniczą ważność decyzji, a w niektórych wypadkach na różnicę poglądów i motywów w tych decyzjach, sprawy te zasługują na szczegółowsze przedstawienie.

W początkach roku 1887, Towarzystwo nie posiadając jeszcze kapitału zapasowego, przenoszącego

rb. 10,000, zgodnie z punktem 1-szym Zdania Rady Państwa, daty 5 Czerwca 1884 roku, wykupiło świadectwo na drobny handel. Inspektor podatkowy, biorąc sumę wydanych pożyczek w listach zastawnych za kapitał zakładowy Towarzystwa, zażądał wykupienia świadectwa i biletu 1-ej gildyi. Z tego powodu Dyrekcya Towarzystwa wystąpiła z odpowiednim przedstawieniem do Izby skarbowej Płockiej o uznanie wykupionego przez Towarzystwo świadectwa za dostateczne. Nie otrzymawszy jednak przychyłnej decyzji, wystąpiła ze skargą do Ministra Finansów, który uznał żądania Dyrekcji za słuszne, a tem samem wyegzekwowana już suma rb. 590 za świadectwo i rb. 29 tytułem podatku drogowego, zostały Towarzystwu zwrócone.

W dziesiątym roku istnienia Towarzystwa, komisya kwaterunkowa przy magistracie w Płocku, opierając się na rzekomych dochodach Towarzystwa, obłożyła takowe podatkiem kwaterunkowym w kwocie rb. 900 za jeden rok. Od decyzji tej podana została apelacya do rządu gubernialnego, który uznał podatek ten za prawidłowy; wskutek czego Dyrekcya wystąpiła ze skargą do Senatu. Senat Rządzący z uwagi: a) że na podstawie §§ 17 i 25 Instrukcji b. Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych z dnia ¹³/₂₅ Maja 1842 r., opłacie podatku kwaterunkowego w miastach podlegają właściciele domów, a także przemysłowcy, którzy, nie mając własnych domów, korzystają jednak w mia-

stach z dochodów, do takich „przemysłowców“ zaliczają się: fabrykanci, rzemieślnicy, handlujący, kupcy i t. p.; *b)* że w omawianej sprawie nie ma żadnych danych o tym, aby Płockie Miejskie Towarzystwo zajmowało się jakimkolwiek handlowem, albo przemysłowem operacyami, przynoszącymi dochód; *c)* że wskazany cel Towarzystwa Płockiego jest wydawanie pożyczek swoim członkom w listach zastawnych, co nie daje podstawy, aby Towarzystwo to zaliczyć do przedsiębiorstw, wymienionych w § 25 Instrukcyi, Rządzący Senat ukazem z dnia 16 Marca 1899 r. za № 3059 decyzję rządu gubernialnego zmienił i od kwaterunkowego podatku Towarzystwo zwolnił.

W roku 1898 Izba skarbowa Płocka zażądała od Towarzystwa opłaty dochodowego 5% podatku skarbowego za rok 1897/8 w kwocie rb. 187 kop. 13. Dyrekcya Towarzystwa z zasady, iż Towarzystwo nie prowadzi żadnych operacyi finansowych, z którychby mogło otrzymywać dochody — wystąpiła z apelacją do Ministra Finansów. Z powodu jednak zaszłych zmian prawodawczych, apelacja Dyrekcji przesłaną została do osądzenia w Płockiej gubernialnej komisji przemysłowej, która żądań i motywów Dyrekcji nie uwzględniła; w następstwie czego wniesioną została przez Dyrekcję skarga do Senatu. Pomędzy innymi motywami Dyrekcya w skardze przytoczyła: że komisya gubernialna nieprawidłowo zaliczyła do dochodu brutto rub. 6094

kop. 51 wniesione przez uczestników Towarzystwa specjalnie na koszt administracyi; że Towarzystwo wogóle z charakteru swoich operacyi nie należy do przedsiębiorstw, mogących osiągać jakiegokolwiek zyski; że pozostała reszta z wniesionych sum na administracyę, jak niemniej inne pozycye dochodowe, odpowiednio do ustawy, nie zaliczają się do dochodów, lecz do kapitału zapasowego i dla tego po potrąceniu z ogólnego dochodu brutto, przez komisję przemysłową zestawionego, w sumie rb. 9219 kop. 8, wspomianą sumę rb. 6094 kop. 51, pozostanie reszta rb. 3124 kop. 57, która nie pokryje poniesionych wydatków, wynoszących rb. 5476 k. 58. a tem samem Towarzystwo nie tylko nie otrzymało żadnych zysków, lecz przeciwnie poniosło straty. Ze względu na ważność decyzyi Senatu i zestawienia z drugą decyzją, odnoszącą się do innego roku sprawozdawczego Towarzystwa, należy dosłownie przytoczyć motywa ukazu Senatu, który tak brzmi w przekładzie: „Rozpatrzywszy daną sprawę Rządzący Senat znajduje: że zarząd podatkowy guberni Płockiej uznał sumę rb. 6094 kop. 51, wniesioną przez członków Towarzystwa na pokrycie kosztów administracyi Towarzystwa Płockiego Miejskiego, za podlegającą opłacie procentowego podatku, zgodnie z punktem b. § 55 instrukcyi o dopełniającym podatku z dnia 24 Lutego 1888 roku, a to z powodu, że suma ta podług ustawy Towarzystwa podlega wniesieniu do kapitału zapasowego. Ze względu

jednak: 1) że zgodnie z § 39 tejże Instrukcyi, dopełniający procentowy podatek pobiera się w ilości 5% od czystego dochodu przedsiębiorstwa za ubiegły rok operacyjny; 2) że wskutek tego sumy zaliczone do kapitału zapasowego pochodzą nie z czystego dochodu od przedsiębiorstwa, lecz pobrane zostały bezpośrednio od członków Towarzystwa ze specjalnych przez nich wkładów; wyżej więc przytoczona suma rb. 6094 kop. 51, nie powinna podlegać procentowemu podatkowi, i 3) że po odliczeniu sumy rb. 6094 kop. 51 z dochodu brutto za 189⁷/₈ rok, wykazanego w sumie rb. 9219 kop. 8, pozostaje reszta rb. 3124 kop. 57, która nie pokrywa poniesionych przez Towarzystwo wydatków, wynoszących rb. 5476 kop. 58, Senat Rządzący znajduje, że Płockie Towarzystwo Miejskie nie może być pociągnięte za rok 189⁷/₈ do opłaty dopełniającego procentowego podatku, jako nie otrzymujące dochodu za ten rok — dla tego postanawia: decyzję gubernialnego podatkowego zarządu w tej sprawie zmienić. O czem dla spełnienia i zawiadomienia proszącemu, jak niemniej w zdecydowaniu raportu za № 4804, Płockiemu zarządowi podatkowemu posłać ukaz; 20 Marca 1900 roku.“ Na mocy powyższego ukazu została zwróconą Towarzystwu suma rb. 187 k. 13, jako za wniesiony nieprawnie podatek.

Nie zważając jednak na powyższą decyzję Senatu w następnym zaraz roku komisya podatkowa nałożyła znów na Towarzystwo procentowy do-

chodowy podatek i tak czyniła przez szereg następnych lat, Dyrekcyja znów ze swej strony postanowienia komisji podatkowej rok rocznie zaskarżała do Senatu. W roku dopiero 1906 Senat Rządzący wydał ukaz nie zupełnie zgodny z decyzją Senatu z roku 1900. Ukaz ten odnosił się do rezultatów, osiągniętych przez Towarzystwo za rok 190¹/₂. W roku tym, podobnie jak roku 189⁷/₈, wpływy na rzecz Towarzystwa składały się z dwóch sum: rb. 7370 kop. 55, wniesionej specjalnie na administracyę i z sumy rb. 4859 kop. 27, pochodzącej z różnych źródeł, jak naprzykład: procentów od kapitału i t. p. Decyzją Senatu z d. 16 Października 1906 r. postanowiono wprawdzie, sumę rb. 7370 kop. 55 uznać za nie podlegającą opłacie procentowego podatku, ale sumę rb. 4859 kop. 27, przyznać za kwalifikującą się do opodatkowania, mimo tego, że suma ta również nie pokrywała rozechodów Towarzystwa na administracyę, wynoszących w tym roku rb. 7353 kop. 38, co miał na uwadze i uwzględnił ukaz Senatu w roku 1900.

Tak więc skargi, wnoszone w ciągu lat sześciu przez Dyrekcyę Towarzystwa, nie zostały przez Senat uwzględnione. W roku znów bieżącym Izba skarbowa Płocka znalazła nowe źródło dochodu za rok sprawozdawczy 19¹⁰/₁₁ T-stwa, przyznając sumę wnoszoną specjalnie na kapitał zapasowy za podlegającą opodatkowaniu. Według bowiem § 14 ustawy, fundusz opłacany przez stowarzyszonych na amor-

tyzację pożyczki, przez dwa pierwsze lata od wzięcia pożyczki, winien być zaliczany na zwiększenie kapitału zapasowego, a dopiero w trzecim i następnych latach na amortyzację. Otóż i ten wpływ obłożony został przez Izbę skarbową podatkiem dochodowym. Od postanowienia tego Dyrekcyja Towarzystwa znów założyła apelację, uważając za swój obowiązek bronić interesów Towarzystwa, bez względu na rezultat skargi.

Z przytoczonych powyżej faktów, dotyczących tak samego założenia, jako też i rozwoju naszej Instytucyi, widzimy przede wszystkim te wysiłki zbiorowe, na które społeczeństwo nasze zdobyć się musiało, aby daną Instytucję pozyskać; te następnie piętrzące się przeciwności, jakie w nienormalnych warunkach naszego życia, na każdym kroku zwalczać potrzeba, aby pozyskać największą sumę korzyści i zapewnić odpowiedni zakres i kierunek Instytucyi.



XXV

1887-1912



F. PAULI



J. MADRZEJEWSKI



W. ROBAKIEWICZ



G. KÜHN



T. WASNIEWSKI

POŁĄCZONE
WŁADZE
TOWARZYSTWA KREDYTOWEGO



W. WŁOCZEWSKI



J. ŚWIECICKI



Q. WOLTERSDOF



B. CHADZYŃSKI



A. JANUSZEŃSKI



A. SZMIDT

MIASTA

ŁÓDŹ



T. DZIERŻANOWSKI



S. BALIŃSKI



A. BLUMBERG



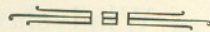
M. ALTBERG



F. J. Pięta

Skład osobisty

Władz Towarzystwa w roku bieżącym 1912.



DYREKCJA.

Prezes Gustaw Kühn.

Dyrektorowie: Tymoteusz Waśniewski.
Władysław Robakiewicz.

Zastępcy Dyrektorów: Bronisław Chądzyński.
Antoni Januszewski.
Albert Szmidt.

KOMITET NADZORCZY.

Prezes Józef Mądrzejewski.

Członkowie: { Ferdynand Pauli.
Adolf Blumberg.
Władysław Włoczewski.
Stefan Baliński.
Mojżesz Altberg.
Otton Woltersdorf.
Teodor Dzierżanowski.
Jan Świącicki.

BIURO.

Buchalter Bronisław Chączyński.

P. o. Kasyera Klemens Waśniewski.

Sekretarz Henryk Czekalski.

Pomocnik Buchaltera Władysława Chączyńska.

Urzędnik do pisma Zofia Bejmówna.

Wózny sądowy Jan Górecki.



Lista imienna Pełnomocników

TOWARZYSTWA KREDYTOWEGO MIASTA PŁOCKA

na lata 1911 — 1913.

GRUPA I.

Altberg Mojżesz
Blumberg Adolf
Mądrzejewski Józef
Chrostowski Szymon
Popielawski Karol
Pruszkowski Jan
Święcicki Jan
Betley Stefan
Górnicki Stanisław
Karmaziński Aleksander
Neumark Jakób
Włoczewski Władysław
Waśniewski Tymoteusz
Baliński Stefan
Woltersdorf Otton
Dzierżanowski Teodor
Sarna Izydor
Wasserman Izydor

Płoński Rafal
Robakiewicz Władysław
Pauli Ferdynand
Kühn Gustaw
Krajewski Władysław
Wagner Alfred

Wybrani na zastępców.

Rogozik Uszer
Frydman Lejb
Tyński Tobiasz
Rejch Markus
Szenwicz Moryc

GRUPA II.

Będowski Stanisław
Herold Emil
Lewensztejn Roman
Miecznikowski Kazimierz

Przymanowski Franciszek
Zieliński Józef
Hibiński Teofil
Dobrowolski Jan
Gross Leon
Zienkiewicz Bolesław
Jankowski Feliks
Liljenthal Herman
Szmidt Albert
Maciesza Aleksander
Cylkie Ludwik
Kramer Ferdynand
Szule Adolf
Gutowski Franciszek
Ks. Prał. Lasocki
Rogalewicz Jan
Godlewski Józef
Kowalski Józef

Zastępcy.

Raciażer Samuel
Brombergier Samuel
Majde Mieczysław
Perelgritz Mendel
Brudnicki Teofil

GRUPA III.

Hejne Adolf
Szarewicz
Bloch Ferdynand
Marankiewicz Józef
Syski Waclaw
Ungerman Maksymiljan
Kaliński Franciszek
Ferchau Daniel
Sachs Morytz
Askanas Alfons
Kessel Albert
Zieliński Franciszek
Wiśniewski Jan
Wierciński Wincenty
Bromczewski Marceł
Jeliński Jan
Rentz Józef
Łasiewicki Franciszek
Benet Fiszel
Szpanowski Władysław
Gałkowski Ludwik
Fürstenberg Moszek
Błażewski Aleksander

Kandydaci.

Wodziewodzki Bolesław

Pełnomocnicy z m. Mławy.

Prejs Juljusz
Kowalski Bronisław

Zastępcy.

Lidzbarski Juda Majer

Pełnomocnicy z m. Rypina.

Nowak Bronisław
Filat Dawid

Zastępcy.

Mieleczarek Feliks

Pełnomocnicy z m. Lipna.

Dubalski Gustaw
Mosalf Juljusz

Zastępcy.

Szagun Jan



Półroczcie	Stopa procentowa listów	Suma wydanych pożyczek w listach zastawnych	Wycofano z obiegu przez				Razem		Pozostaje listów zastawnych w obiegu		
			umorzenie w ratach półrocznych		spłaceniu go-towizną lub listami zastawnymi						
			Rub.	K.	Rub.	K.	Rub.	K.	Rub.	K.	
1	1/4 1887 rok	6 0/0	287,900								
2	1/10 „ „		205,700								
3	1/4 1888 „		80,300			7,000	—				
4	1/10 „ „		68,550			4,000	—				
5	1/4 1889 „		33,900	1,384	50						
6	1/10 „ „		25,700	2,454	53						
7	1/4 1890 „		39,000	2,929	67						
8	1/10 „ „		22,100	3,360	31	1,000	—				
9	1/4 1891 „		26,200	3,630	62						
10	1/10 „ „		23,200	3,844	85	3,893	82				
11	1/4 1892 „		19,600	4,146	20	800	—				
12	1/10 „ „		8,000	4,381	08	300	—				
13	1/4 1893 „		11,200	4,617	43	4,530	45				
14	1/10 „ „		3,000	4,843	33	7,252	55				
15	1/4 1894 „			5,069	82	161,088	05				
16	Z dniem 1/4 1894 r. zaprzestano wydawać pożycz. w 6 0/0 listach			4,198	07	127,680	34				
17				3,394	42	57,446	47				
18				2,934	90	21,618	59				
Razem . .			854,350	51,189	73	396,610	27	447,800	—	406,550	—
które w I-ym półroczu 1896 roku skonwertowano na 5 0/0-owe.											
Z dniem 1 Października 1893 r. rozpoczęto wydawać listy 5 0/0.											
Wycofano z obiegu przez:											
losowanie spłaceniu L. Z.											
14	1/10 1893 rok	5 0/0	13,000								
15	1/4 1894 „		253,500								
16	1/10 „ „		168 900	1,000	—						
17	1/4 1895 „		78,900	2,050	—						
18	1/10 „ „		68,500	2,400	—						
19	1/4 1896 „		406,550	6,450	—	5,300	—				
20	1/10 „ „		45,400	13,200	—	2,700	—				
do przeniesienia .			1,071,750	25,100	—	8,000	—	—	—	—	

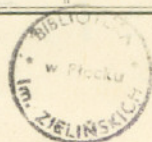
Półrocze	Stopa procentowa listów	Suma wydanych pożyczek w listach zastawnych	Wycofano z obiegu przez				Razem	Pozostaje listów zastawnych w obiegu	
			losowanie		spłacenie listami zastawnymi			Rub.	K.
			Rub.	K.	Rub.	K.			
z przeniesienia . .		1,071,750	25,100	—	8,000	—			
21 1/4 1897 rok	5 0/0	29,000	8,000	—					
22 1/10 „ „		23,000	7,600	—	2 100	—			
23 1/4 1898 „ „		34,700	8,400	—	950	—			
24 1/10 „ „		4,000	9,000	—					
25 1/4 1899 „ „		34,600	9,550	—					
26 1/10 „ „		36,200	9,200	—	800	—			
27 1/4 1900 „ „		34,600	9,700	—	600	—			
28 1/10 „ „		30,300	9,900	—	200	—			
29 1/4 1901 „ „		12,600	10,350	—	2,850	—			
30 1/10 „ „		29,700	10,800	—	3,950	—			
31 1/4 1902 „ „		3,200	11,100	—					
32 1/10 „ „		53,700	11,650	—					
33 1/4 1903 „ „		60,800	12,000	—					
34 1/10 „ „		73,400	12,550	—	10,550	—			
35 1/4 1904 „ „		44,900	12,850	—					
36 1/10 „ „		42,700	13,400	—	7,050	—			
37 1/4 1905 „ „		53,950	14,100	—					
38 1/10 „ „		54,800	14,800	—	950	—			
39 1/4 1906 „ „		18,000	15,500	—	2,000	—			
40 1/10 „ „		12,700	16,000	—	11,500	—			
41 1/4 1907 „ „		17,450	16,700	—					
42 1/16 „ „		64,800	17,100	—	1,000	—			
43 1/4 1908 „ „		28,600	17,600	—					
44 1/10 „ „		130,200	17,900	—	500	—			
45 1/4 1909 „ „		66,250	18,400	—	250	—			
46 1/10 „ „		166,250	19,000	—	650	—			
47 1/4 1910 „ „		157,400	19,500	—	10,300	—			
48 1/10 „ „		162,500	20,500	—	1,500	—			
49 1/4 1911 „ „		207,400	21,700	—	400	—			
50 1/10 „ „		167,750	22,400	—	200	—			
Ogółem . .		2,922,200	442 350	—	66,300	—	508,650	—	2,413,550



RACHUNEK

ilości sztuk listów zastawnych, w ciągu lat 25-iu wypuszczonych w obieg,
wylosowanych, złożonych na spłatę pożyczek i skonwertowanych.

	Listów zastawnych 6%				Na rubli	Razem na rubli
	p o r u b l i					
	1,000	500	250	100		
	s z t u k					
Wypuszczono w obieg	395	471	637	646	—	854,350
wycofano z obiegu:						
a) przez losowanie	170	223	310	310	390,000	
b) „ „ złożenie na spłatę po- życzek	28	34	38	33	57,800	
c) przez konwersję	197	214	289	303	406,550	
Razem wycofano z obiegu	395	471	637	646	854,350	854,350
	Listów Zastawnych 5%				Na rubli	Razem na rubli
	p o r u b l i					
	1,000	500	250	100		
	s z t u k					
Wypuszczono w obieg	1,390	1,682	1,942	2,057		2,922,200
wycofano z obiegu:						
a) przez losowanie	183	260	351	416	442,350	
b) „ „ złożenie na spłatę po- życzek	21	41	66	83	66,300	
Razem wycofano z obiegu	204	301	417	499	508,650	508 650
Pozostawało w obiegu w dniu 31 Marca 1912 r.	1,186	1,381	1,525	1,558	—	2,413,550



D.1621

45 pl.